

Specialist bij
ongewenste zwangerschap
en afstammingsvragen

Beleid rondom afstand ter adoptie in Vlaams-België

Inwonersaantal Gewest Vlaanderen (1 januari 2019): 6.589.069 (Statistiek Vlaanderen, 2020).

Inleiding

Hieronder vind je informatie over hoe men in Vlaams-België het proces rondom (het voornemen) afstand ter adoptie, vondelingen en mogelijke alternatieven zoals anoniem of onder pseudoniem bevallen heeft geregeld. Deze informatie laat zien op welke punten Vlaams-België verschilt van Nederland.

Informatie over hoe afstand ter adoptie in Nederland is geregeld kun je vinden op de [Fiom-website](#), in de [kenniscollectie van Fiom](#) of in de brochures over afstand ter adoptie voor [cliënten](#) en voor [intermediairs](#). Meer informatie over vondelingen in Nederland vind je in de [kenniscollectie over vondelingen](#).

Omdat de biologische vader vaak niet betrokken is bij het afstandsproces, zal in dit stuk voornamelijk worden gesproken over de 'moeder' of de 'vrouw'.

Voornemen afstand ter adoptie

Een kind afstaan ter adoptie kan in België resulteren in een volle adoptie of in een 'gewone' adoptie, in België ook wel een zwakke adoptie genoemd. Wij gebruiken de term 'deeladoptie'. Na een volle adoptie zijn alle banden tussen de biologische ouder(s) en het kind doorgesneden en is het kind volledig juridisch verbonden aan de adoptieve familie, inclusief opa's en oma's, ooms en tantes etc. Deze vorm van adoptie kan niet worden teruggedraaid. Bij een deeladoptie houdt het kind enkele banden met de biologische ouder(s), waardoor het slechts beperkte banden aangaat met de nieuwe familie (Vandeborre, 2020b). Zo is het kind juridisch wel volledig verbonden met de adoptieouders, maar heeft het geen rechten naar andere familieleden toe. Deze vorm van adoptie kan teruggedraaid worden (Kind en Gezin). Deeladoptie komt echter nauwelijks voor; de afgelopen 15 jaar heeft Adoptiehuis, het adoptiebureau dat bij binnenlandse adopties bemiddelt, geen deeladopties bemiddeld. In het geval dat deeladoptie wel uitgesproken wordt, betreft het vooral oudere kinderen of stiefouderadoptie (Vandeborre, 2020b). Het is mogelijk dat biologische ouders toestemming geven om na verloop van tijd de adoptie om te zetten in een volle adoptie.

In België kent men geen protocol rondom het voornemen tot afstand ter adoptie. Sinds 2016 is er wel een decreet met daarin enkele bepalingen over hoe (binnenlandse) adopties horen te verlopen. De voornaamste wijziging betreft de scheiding tussen de begeleiding die de moeder krijgt en de bemiddeling bij de adoptie. Dit moeten twee verschillende teams oppakken (Adoptiehuis, 2017).

Hoe gaat het in zijn werk?

Tijdens de zwangerschap

Als een vrouw erachter komt dat ze ongewenst zwanger is, kan ze in eerste instantie voor hulp terecht bij Fara. Dit is een organisatie die ondersteuning biedt aan vrouwen tijdens het nemen van de beslissing of ze de zwangerschap willen afbreken of doorzetten. Als de vrouw kiest voor het uitdragen van de zwangerschap en niet zelf voor haar kind denkt te kunnen zorgen, verwijzen hulpverleners haar door naar een adoptiebureau (Fara, 2015). Sinds eind 2016 is Adoptiehuis het enige adoptiebureau dat binnenlandse adopties mag begeleiden. De dienst is, voor noodgevallen, 24/7 telefonisch bereikbaar om afspraken in te plannen (Adoptiehuis, 2017). Ook is er een facebookpagina “twijfel bij zwangerschap” en een anonieme chat mogelijkheid. Tijdens deze begeleiding krijgt de vrouw hulp bij het structureren van haar gedachten. Haar wensen komen ter sprake en ze krijgt informatie over de mogelijkheden die ze heeft. Zo kan ze uiteindelijk een zo goed mogelijke beslissing nemen over wat ze voor zichzelf en haar kind wenst. Als ze aangeeft het kind af te willen staan en een intentieverklaring¹ ondertekent, zoeken medewerkers van Adoptiehuis een geschikt adoptiegezin (Adoptiehuis, 2016). Hierbij houdt Adoptiehuis zoveel mogelijk rekening met de wensen van de moeder. Zij mag bijvoorbeeld aangeven wat voor soort gezinssamenstelling (hetero, homo/lesbisch of alleenstaand) zij wenst voor haar kind. Verder kan zij tot op zekere hoogte een voorkeur aangeven voor religie. Hoewel ze niet specifiek een religie mag kiezen, kan zij bijvoorbeeld wel aangeven dat ze wil dat ze haar kind dopen. Deze wensen willigt Adoptiehuis in op basis van het belang van het kind.

Na de geboorte twee maanden bedenktijd

Als de vrouw na de geboorte bij haar voornemen blijft, wordt het kind óf direct bij het aspirant adoptiegezin óf eerst in een tijdelijk pleeggezin geplaatst. Bij sterke twijfel over de keuze van de moeder wordt pleegplaatsing aanbevolen (Adoptiehuis, 2017). Het is niet bekend of kinderen nadelen ondervinden van een eventuele tijdelijke pleegplaatsing. Adoptiehuis is zich bewust van de spanning die hierbij ontstaat tussen de belangen van moeder en kind (Vereecken en Sleutel, 2011). De vrouw krijgt twee maanden bedenktijd, zodat zij in alle rust kan besluiten of ze haar baby afstaat ter adoptie of niet. Deze twee maanden staan echter niet strikt vast (Vandeborre, 2020b). Wanneer een vrouw een langere periode nodig heeft om over haar beslissing na te denken dan kan dat. Hulpverleners merken soms dat vrouwen hun beslissing blijven uitstellen (Vandeborre, 2020b). Daarom is het belangrijk dat hulpverleners zelf tijdens de begeleiding aanvoelen wanneer de vrouw daadwerkelijk klaar is voor haar beslissing. Als de moeder na de bedenktijd besluit tot afstand ter adoptie, wordt het kind bij het aspirant adoptiegezin geplaatst, indien dit nog niet gebeurd was.

---

¹ Deze intentieverklaring is niet hetzelfde als de afstandsverklaring. Het document is niet bindend en de moeder kan nog steeds van gedachten veranderen. De intentieverklaring is echter nodig voordat het Adoptiehuis enige stappen kan zetten met betrekking tot de afstandsprocedure

De meeste afgestane baby's werden direct, zonder pleegplaatsing, bij de aspirant adoptieouders geplaatst (Adoptiehuis, 2016). De reden voor deze keuzemogelijkheid is dat vrouwen die overwegen hun kind af te staan, zich vaak prettiger voelen bij het idee dat een adoptiegezin het kind rechtstreeks opneemt. De aspirant adoptieouders zijn zich er in deze situatie van bewust dat de biologische moeder het kind nog terug kan vragen (Adoptiehuis, 2017).

Na de keuze voor afstand ter adoptie

Wanneer de moeder na haar bedenktijd van minimaal 2 maanden besluit tot afstand ter adoptie, tekent zij de afstandsverklaring bij de notaris (Vandeborre, 2020b). Wanneer het kind nog niet bij het adoptiegezin is ondergebracht, wordt het daar na de tekening van de afstandsverklaring geplaatst. Na de plaatsing van het kind bij het adoptiegezin bezoekt een hulpverlener van het bemiddelingsteam van Adoptiehuis een aantal keer het gezin om te zien hoe het gaat (Vandeborre, 2020b). Deze hulpverlener schrijft hier een verslag van. Dit verslag komt in het verzoekschrift voor de rechtbank. Nadat het kind ongeveer 6 maanden bij de adoptieouders gewoond heeft en de hulpverlener vastgesteld heeft dat alles goed verloopt in het adoptiegezin, stelt Adoptiehuis een verzoekschrift op. De adoptieouders kunnen dit verzoekschrift om het kind officieel te mogen adopteren, indienen bij de rechtbank. De rechtbank heeft dan nog minstens 6 maanden om de definitieve beslissing te nemen over de adoptie. Tijdens deze periode wordt er op last van de rechtbank onderzoek gedaan naar zowel de geboortemoeder als de adoptieve familie (Vandeborre, 2020b). Dit is onder andere om vast te stellen of afstand niet onder dwang getekend is. Als het hele proces is afgerond, kunnen alle partijen nog nazorg ontvangen als ze dit wensen (Adoptiehuis, 2016).

Adoptiehuis doet na de adoptie nog enkele keren een huisbezoek bij het adoptiegezin om te controleren hoe het met het kind gaat en of de adoptieouders opvoedingsondersteuning nodig hebben. Dit is een standaard onderdeel van het adoptieproces. Het gaat hierbij om de periode vlak na het voltooien van de procedure, zodra het kind drie jaar wordt en naar school gaat en als het kind acht is geworden en begint te begrijpen wat 'afgestaan' inhoudt. Daarnaast is er een hulplijn beschikbaar en ontvangen de kinderen van hun vierde tot achtste verjaardag een verjaardagskaart (Adoptiehuis, 2016).

Informatie-uitwisseling in de periode na de adoptie van het kind

Men vindt het in België belangrijk dat het kind van jongs af aan weet dat het geadopteerd is. Tijdens het adoptieproces bespreekt men met zowel de adoptieouders als de biologische moeder welke persoonlijke informatie de andere partij krijgt. Daarnaast beschikt Adoptiehuis over belangrijke informatie over de geboortelouder en moedigt het adoptiefamilies aan om updates te blijven sturen over het geadopteerde kind. Zolang de adoptieprocedure nog niet is afgerond, zijn de adoptieouders zelfs verplicht om informatie over het kind door te blijven geven aan Adoptiehuis, omdat de biologische moeder op dit moment nog steeds het ouderlijk gezag over het kind heeft. Vanaf 12 jaar mogen geadopteerden echter zelf bepalen of er informatie over hen naar de biologische familie wordt gestuurd. Zij hebben hier vetorecht in (Vandeborre, 2020b). Uiteraard kunnen geadopteerden, nadat zij hun toestemming ingetrokken hebben voor informatieoverdracht, van gedachten veranderen en opnieuw toestemming geven, waardoor de biologische familie weer informatie kan ontvangen.

Afstammingsinformatie en/of contact op latere leeftijd

Zowel geadopteerden als biologische moeders zijn altijd welkom bij Adoptiehuis om informatie over de andere partij op te vragen (Vandeborre, 2020b). Verder is contact tussen minderjarig geadopteerden en biologische ouder(s) mogelijk via Adoptiehuis. Dit kan bijvoorbeeld door middel van brieven die Adoptiehuis aan de andere partij bezorgt.

Afgestane kinderen kunnen vanaf hun twaalfde hun dossier opvragen. De adoptiedossiers worden bewaard bij zowel Adoptiehuis als bij het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA). Hier kan het kind informatie opvragen (Adoptiehuis, 2017). Vanaf hun achttiende verjaardag kunnen geadopteerden een zoektocht starten en is het mogelijk dat medewerkers van Adoptiehuis een ontmoeting regelen met de biologische familie (Adoptiehuis, 2016, 2017; Kind en Gezin, 2017). Vaak zijn grote zoektochten niet nodig, omdat Adoptiehuis de informatie klaar heeft liggen. Tot 2016 was er een zoekregister, zodat geadopteerden en hun biologische familie elkaar konden vinden. Na het stopzetten van dit project, maakt het zoekregister onderdeel uit van de nazorg. Mensen die nog op zoek zijn naar hun biologische familie kunnen nu terecht bij Adoptiehuis voor dit begeleidingstraject (Adoptiehuis, 2016). De eerste ontmoeting tussen geadopteerden en hun biologische familie begeleidt een hulpverlener van Adoptiehuis. Adoptiehuis raadt zowel de geadopteerde als de biologische familie sterk af om dan al persoonlijke contactgegevens uit te wisselen (Vandeborre, 2020b). Na deze ontmoeting heeft Adoptiehuis begeleidende gesprekken met beide partijen om te bepalen hoe verder contact vorm zal krijgen.

Het komt af en toe voor dat geadopteerden via sociale media in contact komen met hun biologische familie. Adoptiehuis raadt dit echter sterk af (Vandeborre, 2020b). Volgens de organisatie is het veiliger voor alle partijen wanneer Adoptiehuis het contact regelt, omdat zij zowel geadopteerden als biologische familie dan kunnen ondersteunen met psychologische begeleiding. Ook leidt het zoeken via sociale media soms tot ongewenste uitkomsten waarbij een van de partijen geen contact wil. Om geadopteerden die toch zelf willen zoeken te adviseren over online zoektochten, is de [website a-search](#) gelanceerd.

Sinds 2020 is men in België bezig met het oprichten van een afstammingscentrum. Dit afstammingscentrum is bedoeld als aanspreek- en oriëntatiepunt voor iedereen met afstammingsvragen, maar helpt ook in de zoektocht naar biologische familie door onder andere geadopteerden (Dillen Advocaten, 2020). Vaak kunnen binnenlands geadopteerden echter eenvoudig aan identificerende informatie over biologische familie komen via Adoptiehuis en is het niet nodig om via het afstammingscentrum een zoektocht te starten (Vandeborre, 2020b). Adoptiehuis verwacht dat het afstammingscentrum daarom meer zal zijn voor kinderen van anonieme spermadonoren of voor kinderen die onder anonieme bevalling in Frankrijk geboren zijn. Hoewel de kinderen uit de laatste groep tegenwoordig in Frankrijk blijven en daar de adoptie plaatsvindt, werden zij vroeger ook in Belgische gezinnen opgenomen (Vandeborre, 2020b). In principe kan iedereen een DNA-profiel achterlaten, hoewel kinderen onder de 12 toestemming moeten krijgen gebaseerd op een gesprek met het afstammingscentrum. Het afstammingscentrum verzamelt de DNA-profielen en stelt mensen op de hoogte wanneer er een match is. Het zoeken naar familie is beperkt tot de eerste graad (Beke, 2020). Verder kunnen geadopteerden die hun adoptiedossier willen inzien, meer informatie over zichzelf willen of contact willen met hun biologische familie, ook bij het afstammingscentrum terecht

(Dillen Advocaten, 2020). In het geval van een match of zelfs een ontmoeting tussen biologische familieleden, wordt psychologische ondersteuning aangeboden (Beke, 2020).

Pleegzorg als alternatief voor afstand doen

Mocht de moeder wel zelf voor het kind willen zorgen, maar heeft ze enige tijd nodig om zich voor te bereiden of haar huidige situatie aan te passen, dan kan het kind voor maximaal drie tot zes maanden in een pleeggezin geplaatst worden. Na deze tijd neemt de moeder het kind dan zelf in huis. Mocht deze tijd te kort zijn of kan de vrouw niet zelf voor het kind zorgen, maar wil ze er geen afstand van doen, dan kan bij het Comité Bijzondere Jeugdzorg een aanvraag tot langdurige pleegzorg ingediend worden. In dit geval zal er eerst worden gekeken of er in het netwerk van de vrouw een mogelijke oplossing ligt. Als dit niet mogelijk is dan wordt er, aan de hand van moeders verwachtingen, een passend pleeggezin gezocht. Pleegzorg kan worden gezien als een vorm van gedeeld ouderschap, omdat de biologische moeder contact houdt met het kind, juridisch verantwoordelijk blijft en alle (grote) beslissingen neemt, maar het kind daarnaast wordt opgevoed door de pleegouders (Vereecken en Sleutel, 2011).

De keuze voor pleegplaatsing vindt vaak plaats als het voor de moeder lastig is om zelf voor het kind te zorgen, bijvoorbeeld vanwege sociale of financiële redenen of door de gezondheid van het kind (bijvoorbeeld bij een handicap of psychische stoornis) (Vereecken en Sleutel, 2011). Het grootste verschil tussen pleegplaatsing en adoptie is dat de biologische moeder bij pleegplaatsing nog contact (en zeggenschap) over het kind heeft, terwijl het contact bij (volle) adoptie wordt verbroken (Adoptiehuis, 2017). In september 2017 is er een nieuwe wet, namelijk het Statuut voor Pleegzorgers, in werking gesteld om ervoor te zorgen dat pleegouders alledaagse beslissingen mogen nemen of direct kunnen beslissen bij medische spoedsituaties. Daarnaast krijgen pleegouders onder de nieuwe wet het recht om contact te houden met hun pleegkinderen wanneer deze terugkeren naar hun biologische ouders (Kind en Gezin, 2017). In 2019 werd de wet gewijzigd met het besluit dat de jeugd- of familierechtbank ouders niet langer kan dwingen om bepaalde bevoegdheden die zij willen houden over hun kind, over te dragen aan de pleegouders (Pleegzorg Vlaanderen, 2019).

De pleegplaatsing wordt ieder jaar geëvalueerd, waarbij vanaf het twaalfde levensjaar ook een kinderrechter betrokken is. De moeder kan haar kind bij een vrijwillige plaatsing altijd terugvragen. Dit zorgt voor onzekerheid bij het kind. Hoe langer het bij de pleegouders geplaatst is, hoe ingrijpender een terug- of herplaatsing zal zijn. Als er grote bezwaren zijn tegen het verzoek van de biologische ouder(s) om het kind terug te plaatsen, dan kan dit verzoek afgewezen worden. Door de onzekerheid die gepaard gaat met pleegplaatsing, wordt adoptie in België gezien als een betere keuze voor het kind. Een stabielere basis draagt bij aan een positieve ontwikkeling en dit vindt men ontzettend belangrijk (Vereecken en Sleutel, 2011).

Geheimhouding

In België is er geen officiële wetgeving voor bevallen onder geheimhouding. Wanneer vrouwen echter aangeven dat geheimhouding van groot belang is, brengt men hun identiteit zo weinig mogelijk naar buiten. Deze mogelijkheid wordt vaak gebruikt bij gezinnen waarbij bijvoorbeeld eerwraak dreigt. In overleg met het ziekenhuis en de gemeente spant men zich ervoor in dat alle post naar de betrokken

adoptie instantie gaat, zodat de moeder geen post op haar woonadres ontvangt. In deze situatie is de moeder afhankelijk van de welwillendheid van de betrokken instanties (Adoptiehuis, 2015, 2017). Totale geheimhouding is echter niet te garanderen, omdat de rechter de moeder te allen tijde kan oproepen om gehoord te worden, zolang het adoptieproces nog gaande is (Vandeborre, 2020b). Daarnaast staat ook de naam van de moeder op de geboorteakte van het kind vermeld.

De biologische vader en andere familieleden

Als de vrouw kan en wil vertellen wie de biologische vader van het kind is, betreft Adoptiehuis hem zoveel mogelijk bij het adoptieproces (Vandeborre, 2020b). Wanneer de biologische moeder de identiteit van de biologische vader niet bekend wil maken, kan Adoptiehuis verder niet veel doen om de vader bij het proces te betrekken. In het geval dat de biologische moeder getrouwd is, wordt haar wettige man altijd bij het proces betrokken, omdat hij automatisch het kind op zijn naam krijgt. Het maakt dan niet uit of hij wel of niet de biologische vader is. Deze wettelijke vader kan in principe afstand doen van het vaderschap, waarna de biologische vader het kind kan adopteren (Vandeborre, 2020a). Dit komt echter zelden tot nooit voor.

Adoptiehuis probeert om andere mensen uit de omgeving van de biologische moeder bij het proces te betrekken. Als de zwangerschap de relatie tussen moeder en familie mogelijk kan beschadigen of heeft beschadigd, besluit Adoptiehuis om de familie niet bij het proces te betrekken, bijvoorbeeld bij geheimhouding (Adoptiehuis, 2015). Indien de moeder anderen buiten het proces wil houden, dan wordt dit en de motivatie hiervoor in het adoptiedossier genoteerd (Kind en Gezin, 2017).

Hoe vaak staan vrouwen hun kind af ter adoptie en wat zijn hun motieven?

De afgelopen jaren zijn er minder dan 100 vrouwen per jaar die bij een Vlaamse instantie aankloppen met het voornemen om afstand te doen van hun (ongeboren) kind. Na consultatie en begeleiding staat uiteindelijk gemiddeld 30% van deze vrouwen het kind af (Adoptiehuis, 2015). 70% kiest voor andere opties, waarvan de meerderheid toch zelf voor het kind gaat zorgen. In 2019 waren er 66 aanmeldingen met het voornemen tot afstand ter adoptie bij Adoptiehuis en 15 plaatsingen voor adoptie in Vlaanderen. In Wallonië (Franstalig België) worden 30-40 kinderen per jaar afgestaan (Kind en Gezin, 2017).

Motieven

Een belangrijk motief voor vrouwen om afstand te doen van hun kind, is armoede, met name onder alleenstaande moeders. Dit betekent dat een vrouw beslist dat het kind bij een ander gezin beter af is vanwege haar gebrekkige financiële middelen (Vereecken en Sleutel, 2011). Uit het jaarverslag 2019 van Adoptiehuis blijkt dat slechts enkele vrouwen die daadwerkelijk overgingen tot afstand, een baan hadden. De meerderheid van deze vrouwen was werkloos of studierend (Adoptiehuis, 2020). Andere redenen kunnen onder andere zijn: het hebben van een onzekere verblijfstatus, verslavingsproblematiek, conflicterende geloofsovertuigingen of culturele waarden (Kind en Gezin, 2017). Er is echter nog geen diepgaand onderzoek gedaan naar de motieven van vrouwen die hun kind afstaan (Vandeborre, 2020b). Veel vrouwen geven aan zich schuldig te voelen nadat ze afstand hebben gedaan van hun kind, omdat zij (in overeenstemming met het maatschappelijke idee) vinden dat een moeder zelf voor haar kind hoort te zorgen (Adoptiehuis, 2017).

Profiel vrouwen die een voornemen tot afstand hebben

In het jaarverslag van 2019 van Adoptiehuis staan de gegevens van 67 begeleidingszaken waarvan de beslissing in 2019 bekend was (Adoptiehuis, 2020). De leeftijd van deze vrouwen, indien bekend, loopt van jonger dan 18 tot ouder dan 35 jaar. De groep van 18 tot 25 jaar oud is het sterkst vertegenwoordigd in zowel het begeleidingstraject als de daadwerkelijke afstands zaken. De nationaliteit van de begeleide vrouwen is voor het overgrote deel Belgisch, maar ook enkele vrouwen van Filipijnse, Pakistaanse, Mexicaanse, Afrikaanse, Braziliaanse, Roemeense en Nederlandse afkomst zijn begeleid (Adoptiehuis, 2016). De meerderheid van de vrouwen was alleenstaand. De groep die daarna het grootst is, betreft de vrouwen die samenwonend zijn. In 12 begeleidingszaken was de biologische vader betrokken bij het proces. Voor de meeste vrouwen is het hun eerste kind (Adoptiehuis, 2020).

Abortus

Een aantal van deze vrouwen loopt in het proces tegen de wettelijke abortusgrens aan (Kind en Gezin, 2017). Wanneer vrouwen in België een abortus willen, moeten zij eerst een consultatie inplannen bij een abortuskliniek of bij een ziekenhuis dat abortushulpverlening aanbiedt (Luna Unie van Nederlandstalige Abortuscentra, 2020). In principe is de wil van de vrouw doorslaggevend zolang de zwangerschap niet verder dan 12 weken is. Ook minderjarigen mogen hierin zelfstandig voor een abortus kiezen. Het is in België verplicht om 6 dagen bedenktijd te hebben tussen de eerste consultatie en de daadwerkelijke abortus. Dit betekent dat vrouwen hun eerste consultatie vóór het einde van de 12^e week van hun zwangerschap gehad moeten hebben. Na 12 weken kan een zwangerschap in België niet meer worden afgebroken, uitgezonderd bij gezondheidsrisico's voor de vrouw of bij ernstige en ongeneeslijke afwijkingen bij het kind (Sensoa, 2020). De vrouw heeft daarna officieel enkel nog de mogelijkheid om de zwangerschap uit te dragen. Er zijn echter ook vrouwen die na het verstrijken van deze 12 weken naar Nederland gaan voor een abortus (Fara, 2015).

Er zijn in België stemmen die om een ruimere abortuswet vragen. Zo werd in oktober 2018 de abortuswet volledig uit het strafrecht gehaald. Daarnaast zorgde deze wetwijziging ervoor dat de verplichting om de noodsituatie waarin vrouwen zich zouden moeten bevinden te documenteren, werd opgeheven (Europees Instituut voor Bio-Ethiek, 2018). De Kamercommissie van Justitie stemde eind 2019 voor een verlenging van de periode waarin abortus is toegestaan van 12 naar 18 weken en een verkorting van de verplichte bedenktijd van 6 naar 2 dagen (Fara, 2020). De Raad van State gaf aan geen bezwaar te hebben tegen dit voorstel. Het voorstel is dus juridisch gezien niet in strijd met rechten en vrijheden. Er waren echter een paar politieke partijen, waaronder de CD&V, die vroegen om amendementen van het voorstel (Van Hoof, 2020). Zij stelden vier eisen. Ten eerste wilden ze een grondig onderzoek naar het profiel van vrouwen die hun abortus na 12 weken in het buitenland laten uitvoeren. Ten tweede wilden ze dat de verkorting van de bedenktijd opnieuw overwogen wordt en eventueel geschrapt wordt uit het voorstel. Ten derde zouden vrouwen verplicht informatie moeten ontvangen over alternatieven voor abortus en over zwangerschapspreventie. Ten vierde wilden de politieke partijen dat onwettige abortussen (bijvoorbeeld na het verstrijken van de maximale termijn van de zwangerschap) weer strafbaar gesteld worden. De Raad van State heeft deze amendementen goedgekeurd (Brants, 2020). Dit betekent dat het voorstel en de amendementen nu weer op de agenda van het Parlement geplaatst kunnen worden, zodat het Parlement hierover kan stemmen.

Anoniem en onder pseudoniem bevallen

Het is in Vlaams-België niet mogelijk om anoniem of ‘discreet’ (= onder pseudoniem) te bevallen. Betrokken partijen willen dat dit mogelijk wordt als alternatief voor het te vondeling leggen van een kind. Bij een dergelijke bevalling zou de vrouw medische en psychologische begeleiding krijgen, wat bij het te vondeling leggen ontbreekt. Ze kan dan echter wel haar zwangerschap verborgen houden voor haar omgeving (NVA). Tot nu toe is er alleen zoals hierboven beschreven de mogelijkheid om geheimhouding van de bevalling aan te vragen, al is dit niet bij wet geregeld en kan het niet altijd gegarandeerd worden.

Verschil anoniem en onder pseudoniem bevallen

Bij een anonieme bevalling laat de biologische moeder geen informatie achter, waardoor zij niet aan het kind gekoppeld kan worden. Bij discreet oftewel onder pseudoniem bevallen, geeft de moeder haar identiteitsgegevens, zodat contact tussen moeder en kind later nog mogelijk is. Haar naam wordt echter niet bekend gemaakt aan derden en komt niet op de geboorteakte van het kind.

Het heersende debat

Sinds de jaren negentig van de vorige eeuw zijn er periodes geweest waarin het debat rondom het wettelijk invoeren van anoniem of ‘discreet’ bevallen, opleefde. Omdat dit een wijziging is die landelijk ingevoerd moet worden, maar niet alle partijen hetzelfde over deze opties denken, is er nog steeds wettelijk niets mogelijk. Afgezien van bevallen onder geheimhouding, zijn er geen aparte regelingen voor vrouwen wier leven gevaar loopt bij het bekend worden van de zwangerschap. De moeder kan na de bevalling bijvoorbeeld niet langer dan zes maanden in een opvanghuis verblijven en er is soms geen plek in een opvanghuis door ruimtegebrek. Deze redenen zijn voor een aantal politieke partijen de motivatie geweest om wetsvoorstellen in te dienen over anoniem en/of discreet bevallen (NVA).

Een heikel punt in alle voorstellen over discreet bevallen was of de moeder een vetorecht hoorde te krijgen om zich te kunnen verzetten tegen vrijgave van haar identiteit of dat hier een onafhankelijke instantie voor moest worden opgericht die per zaak de belangen afwoog (Fara, 2015). Daarnaast was men het er nog niet over eens of discreet bevallen voldoende recht deed aan de wens van de vrouw om te bevallen van een kind waar ze later niet mee geïdentificeerd kon worden. Hoewel anoniem bevallen hier meer zekerheid bood, was het in dat geval de vraag of dit de rechten van het kind kon waarborgen. Pas wanneer op beide punten helder zou zijn wat het meest tegemoet kwam aan de belangen van zowel de ongewenst zwangere vrouwen als hun kinderen, kon het Belgische parlement een beslissing nemen.

Momenteel is er weinig debat over anoniem bevallen en bevallen onder pseudoniem (Vandeborre, 2020b). Deze kwestie is slechts voor een klein gedeelte van de populatie belangrijk en daarom electoraal niet interessant. Wanneer er een vondeling gevonden wordt, speelt het even op in de media, maar ook dit ebt meestal snel weer weg.

Vondelingen

In 2000 is in Antwerpen het eerste en tot nu toe enige vondelingenluik van België geopend. Het luik is een initiatief van 'Moeders voor Moeders', een vrijwilligersorganisatie die zich inzet voor en ondersteuning biedt aan gezinnen die in armoede leven. Als de moeder het luik opent, kan zij haar kind achterlaten en een begeleidende brief en puzzelstukje meenemen. Het puzzelstukje is een identificatiemiddel waarmee zij later kan aantonen dat zij bij het te vondeling gelegde kind hoort (Moeders voor Moeders, 2015). In Brussel waren ook initiatieven om een vondelingenluik te openen (Vandeborre, 2020b). Een dag nadat het geopend was, sloot de burgemeester echter het vondelingenluik, omdat het te vondeling leggen van een baby wettelijk gezien strafbaar is (Bruzz, 2017). Volgens de adoptiebureaus voorziet de 'vondelingenschuif' in een behoefte waarin zij niet kunnen voorzien. De vrouwen die hun kind te vondeling leggen, zijn in nood en weten niet waar ze terecht kunnen (Jiroflée, 2016).

Proces

Zodra de moeder het vondelingenluik opent, gaat er een stil alarm af, zodat hulpverleners weten dat het luik is geopend (Moeders voor Moeders, 2020b). Zij zullen dan binnen 15 minuten gaan kijken of er een kind is geplaatst. Als dit zo blijkt te zijn, brengen zij de baby naar een dokter die de baby medisch onderzoekt. Bij een goede gezondheid blijft het enkele nachten bij een vrijwilliger van de organisatie. Zij nemen contact op met Adoptiehuis en lichten de politie in. De baby wordt onder het gezag van een voogd van het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn geplaatst, terwijl Adoptiehuis op zoek gaat naar een geschikt adoptiegezin. Ondertussen maakt de politie een proces-verbaal op en start een zoekactie naar de moeder. Laboranten zoeken naar vingerafdrukken en eventueel een stukje navelstreng (Moeders voor Moeders, 2015). Het onderzoek naar de biologische moeder duurt zes maanden (Adoptiehuis, 2017). Tijdens deze zes maanden mag de moeder haar kind nog terugvragen. Wanneer de moeder het kind in deze periode ophaalt, loopt ze echter de kans om strafrechtelijk te worden vervolgd, aangezien te vondeling leggen wettelijk verboden is (Kind en Gezin, 2017). Als de moeder niet wordt gevonden, wordt het kind geadopteerd.

Cijfers

In totaal zijn er anno juni 2020 in de vondelingenschuif 18 baby's neergelegd, waarvan de eerste in 2004 (Moeders voor Moeders, 2020a). Zover bekend, heeft één moeder zich kort na de handeling geïdentificeerd met haar puzzelstukje en heeft het kind mee naar huis mogen nemen. Ook zijn er kinderen te vondeling gelegd buiten het luik. Sinds 2004 zijn er zeven baby's gevonden, van wie er één al was overleden en waarvan er van drie kinderen de moeder is gevonden. De moeder van de laatste vondeling die in december 2019 in een portiek werd gelegd, is voor de rechtbank gedaagd (Belga, 2019). Dit proces is echter nog niet afgerond. Officiële cijfers over overleden vondelingen zijn niet beschikbaar (Adoptiehuis, 2015).

De belangrijkste stappen van de procedure afstand ter adoptie

Voor de bevalling kan een vrouw, als ze erover denkt om haar kind af te staan, adviesgesprekken aangaan met een hulpverlener van het adoptiebureau. Het bureau overlegt met haar de opties die zij

heeft: zelf voor het kind zorgen, pleegzorg of adoptie. Daarna kan de vrouw een (tijdelijk) besluit nemen, zodra het kind is geboren. Na de geboorte wordt de baby of direct bij het aspirant adoptiegezin of voor minimaal twee maanden bij een pleeggezin ondergebracht. In deze twee maanden kan de moeder haar gevoelens een plek geven en besluiten of ze daadwerkelijk afstand wenst te doen van haar kind. Indien de biologische moeder bij haar voornemen blijft, tekent ze na deze periode een afstandsverklaring bij de notaris. Hierna kan het kind bij de aspirant adoptieouders worden geplaatst, als dit nog niet gebeurd was (Kind en Gezin, 2017).

Zodra de afstandsverklaring is ondertekend en uit de huisbezoeken van hulpverleners blijkt dat alles goed gaat met het kind in het adoptiegezin, kan er een verzoekschrift tot adoptie worden opgemaakt. De adoptieouders leggen dit verzoekschrift bij de rechter neer. Als de rechter dit verzoek accepteert, is de procedure afgerond en het kind geadopteerd. Of er nog contact is tussen de biologische ouder(s) en het kind, ligt aan de afspraken die tijdens het adoptieproces zijn gemaakt; vaak is er bij (volle) adopties geen direct contact meer (briefcontact via derden kan wel) (Adoptiehuis, 2017). Als kinderen 12 jaar zijn, hebben zij het recht om hun dossier op te vragen en in te zien (Adoptiehuis, 2017). Vanaf 18 jaar, kunnen zij een zoekactie naar de biologische familie starten. Zowel het adoptiebureau als het Vlaams Centrum voor Adoptie bewaren de dossiers. Het VCA verzamelt zoveel mogelijk oude dossiers van voormalige bemiddelaars zodat deze informatie niet verloren gaat. Als iemand toegang vraagt tot een adoptiedossier dat niet in handen is van het VCA, dan zal het VCA uitzoeken waar het dossier is (Kind en Gezin, 2017).

Bronnen

- Adoptiehuis (2015, januari 2015). [Informatie van het Adoptiehuis, telefonisch contact jan. 2015].
- Adoptiehuis (2016). Jaarverslag 2016. Opgehaald van: http://adoptiehuis.be/downloads/Jaarverslag_2016.pdf
- Adoptiehuis (2017, februari 2017). [Informatie van het Adoptiehuis, mail contact feb. 2017].
- Adoptiehuis. (2020). *Jaarverslag 2019*: Adoptiehuis. Opgehaald van:
- Beke, W. (2020). Afstammingscentrum helpt kinderen bij zoektocht naar hun biologische ouders. Opgehaald van: <http://www.wouterbeke.be/nieuws/afstammingscentrum-helpt-adoptiekinderen-bij-zoektocht-naar-hun-biologische-ouders/>
- Belga. (2019, 12 december 2019). Poolse vrouw die baby te vondeling legde, moet voor rechter verschijnen. *Gazet van Antwerpen*. Opgehaald van: https://www.gva.be/cnt/dmf20191212_04764039/poolse-vrouw-die-baby-te-vondeling-legde-moet-voor-rechter-verschijnen
- Brants, S. (2020, 23 juni 2020). [E-mail Brants 23 juni 2020].
- Bruzz (2017, 21 september 2017). Burgemeester van Evere ontkent overeenkomst en verbiedt vondelingenschuif. Opgehaald van: <https://www.bruzz.be/vidoeereks/bruzz-24-21092017/video-burgemeester-van-evere-ontkent-overeenkomst-en-verbiedt>
- Dillen Advocaten (2020). DNA-databank helpt bij zoektocht naar biologische ouders. Opgehaald van: [https://www.dillenadvocaten.be/documents/news-items/kl2336382-dna-databank-helpt-bij-zoektocht-naar-biologische-ouders\(1\).xml?lang=nl](https://www.dillenadvocaten.be/documents/news-items/kl2336382-dna-databank-helpt-bij-zoektocht-naar-biologische-ouders(1).xml?lang=nl)
- Europees Instituut voor Bio-Ethiek. (2018). *Abortus: 28 jaar wetstoepassing in België*: Europees Instituut voor Bio-Ethiek. Opgehaald van: <https://www.ieb-eib.org/ancien-site/pdf/dossier-abortus-nl.pdf>
- Fara (2015, December 2015). [Informatie van Fara, meeting en mail contact dec. 2015].
- Fara (2020, 3 juli 2020). [Fara Chat 3 juni 2020].
- Jiroflée, K. (2016, 5 april 2016). Wetsvoorstel om discreet te kunnen bevallen ligt klaar. *De Standaard*. Opgehaald van: https://www.standaard.be/cnt/dmf20160405_02220208
- Kind en Gezin. Wat is adoptie? Opgehaald van: <https://www.kindengezin.be/adoptie/over-vca/wat-is-adoptie/>
- Kind en Gezin (2017, februari 2017). [Informatie van Kind en Gezin, mail contact feb. 2017].
- Luna Unie van Nederlandstalige Abortuscentra (2020). De Belgische Abortus Wetgeving. Opgehaald van: https://www.abortus.be/nl/overabortus/wet_bepalingen.php
- Moeders voor Moeders (2015). [Informatie van Moeders voor moeders, telefonisch contact jan. 2015].
- Moeders voor Moeders (2020a, 29 juni 2020). [Aantallen vondelingen in vondelingenluiken België].
- Moeders voor Moeders (2020b). Werking. Opgehaald van: <http://www.vondelingenluik.be/index/be-nl/2936/>
- NVA. Discreet Bevallen. Opgehaald van: https://www.nva.be/sites/default/files/generated/files/press-attachment/discreet_bevallen_1.pdf
- Pleegzorg Vlaanderen (2019). Statuut voor pleegzorgers. Opgehaald van: <https://www.pleegzorgvlaanderen.be/ik-ben/pleeggezin/statuut-voor-pleegzorgers>
- Sensoa (2020). Abortus. Opgehaald van: <https://www.allesoverseks.be/abortus#title0>
- Statistiek Vlaanderen (2020). Bevolking: omvang en groei. Opgehaald van: <https://www.statistiekvlaanderen.be>
- Van Hoof, E. (2020, 13 maart 2020). CD&V dient amendementen in op wetsvoorstel abortus en vraagt advies Raad van State. Opgehaald van: <https://elsvanhoof.be/2020/03/13/cdv-dient-amendementen-in-op-wetsvoorstel-abortus-en-vraagt-advies-raad-van-state/>
- Vandeborre, I. (2020a, 4 juni 2020). [E-mail Iris vanderborre 4 juni 2020].
- Vandeborre, I. (2020b, 2 juni 2020). [Interview Iris Vanderborre].

Vereecken, K., en Sleutel, A. (2011). *Schaduwmoeder. Je kind afstaan voor adoptie*. Borgerhout: Van Halewyck.